

Nr 93.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom; given Stockholms slott den 22 februari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, uppkomna *frågor om ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom* samt anför.

ERSÄTTNING ENLIGT 1901 ÅRS OLYCKSFALLS- ERSÄTTNINGSLAG.

1. Ersättning till Elin Berglöv.

Lagbestämmelser.

I lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete — vilken lag gällde intill dess nu gällande olycksfallsförsäkringslag den 1 januari 1918 trädde i kraft — stadgades skyldighet för arbetsgivare, huvudsakligen inom industrien, att utgiva ersättning efter i lagen angivna grunder till arbetare, som skadats till följd av olycksfall i arbete. Arbetsgivaren kunde befria sig från sådan ersättningsskyldighet genom försäkring i riksförsäkringsanstalten. Talan om jämkning av fastställd ersättning skulle enligt 16 § anhängiggöras inom två år från beslutets dag.

Ersättningsfrågans tidigare behandling.

Elin Berglöv, född 1901, utsattes den 24 maj 1916 för ett olycksfall i sin dåvarande anställning hos Bröderna Kanold aktiebolag i Göteborg. Hon ådrog sig slitskador på vänstra underarmen och ett komplicerat brott på vänstra armbågsbenet. I anledning av olycksfallet erhöll hon av riksförsäkringsanstalten livränta intill utgången av år 1918 med 60 kronor för år, efter en invaliditetsgrad av 20 %. En framställning från Berglöv om höjning av livräntan avsågs år 1918. Följande år tillerkände anstalten Berglöv en livränta för hennes återstående livstid efter oförändrade grunder. Den 15 augusti 1947 mottog anstalten åter en ansökan från Berglöv om höjning av livräntan. Framställningen avsågs under hänvisning till att talan om jämkning enligt 1901 års lag skulle anhängiggöras inom två år från beslutets dag.

Föreliggande framställning jämte yttranden.

Elin Berglöv har (skr. $\frac{3}{1}$ 1951), under hänvisning till läkarintyg rörande skadans nuvarande verkningar, hemställt om högre livränta än den hon uppbär från riksförsäkringsanstalten.

Av riksförsäkringsanstaltens utredning i ärendet framgår i huvudsak följande. Enligt läkarintyg den 7 augusti 1947 hade den skadade avsevärt försämrats sedan år 1919. Hela vänstra armens styrka hade småningom avtagit, så att hon ej kunde lyfta en tyngd av två kg. Känsln i handen var delvis borta och vissa fingrar stodo i kloställning, obetydligt rörliga. Muskulaturen var delvis atrofierad. Hon kunde praktiskt taget ej uträtta något med vänstra armen, vilket var så mycket besvärligare som hon från barndomen varit vänsterhänt. Enligt intyg av samme läkare den 5 december 1950 hade tillståndet därefter ytterligare försämrats. Under åren 1929—

1942 vårdades den skadade vid upprepade tillfällen å sjukhus för epilepsi och skall därjämte enligt egen uppgift under år 1950 vid tre tillfällen ha drabbats av hjärnblödning, medförande viss förlamning i högra armen och högra ansiktshalvan.

Anstalten har inhämtat, att Elin Berglöv på grund av olycksfallet slutade sin anställning hos Bröderna Kanold aktiebolag, att hon därefter endast haft mera kortvariga arbetsanställningar samt att hon anser sig numera icke orka arbeta. Hon är gift med en byggnadsarbetare, som enligt egna uppgifter lider av kärlekskramp. Under år 1949 uppgick mannens inkomst till 9 379 kronor och Elin Berglövs till 935 kronor. Makarna ha inga andra tillgångar.

Anstalten finner, att skadorna böra anses numera medföra en bestående nedsättning av arbetsförmågan med 40 %. Därest Elin Berglövs rätt att väcka talan om jämkning icke varit försutten, skulle hon ha erhållit en årlig ersättning, däri inräknat tillägg enligt särskilda bestämmelser, med 405 kronor före fyllda 67 år och därefter 324 kronor.

Anstalten tillstyrker, att Elin Berglöv fr. o. m. den 1 januari 1951 erhåller ersättning efter en invaliditetsgrad av 40 %.

Försäkringsrådet biträder riksförsäkringsanstaltens förslag.

ERSÄTTNING I ANLEDNING AV DAMMLUNGA.

Lagbestämmelser.

I yrkessjukdomsförsäkringslagens förteckning över ämnen, vilka framkalla sådana yrkessjukdomar å vilka ifrågavarande lag är tillämplig, infördes stendamm genom lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1931. Härigenom blev lagen tillämplig å yrkessjukdomen silikos (stendamm-lunga). Genom lagändring, som trädde i kraft den 1 juli 1950, utvidgades lagens tillämplighet till att gälla varje dammlunga, som framkallats genom inverkan av oorganiskt ämne; jämlikt övergångsbestämmelserna till denna lagändring skall densamma icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före dagen för lagändringens ikraftträdande. Såsom förutsättning för ersättningsrätt gäller vidare, att arbetaren inom tio år före dagen för sjukdomens yppande skall ha varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där fara föreligger för sjukdomen.

2. Ersättning till Arthur Gustafsson.

Ersättningsfrågans tidigare behandling.

Arthur Gustafsson, född 1908, var anställd hos Margretelunds gruvaktiebolag, Åkersberga, från år 1923 t. o. m. den 30 juni 1938. Han var därvid sysselsatt med arbete, i vilket fara för silikos föreligger. Efter sistnämnda dag och t. o. m. den 28 februari 1951 var han anställd hos

andra arbetsgivare i ur förevarande synpunkt ofarligt arbete. Vid röntgenundersökning den 25 april 1950 konstaterades silikos jämte lungtuberkulos hos Gustafsson. Enligt läkarintyg den 4 april 1951 var Gustafsson oförmögen till arbete sedan den 1 mars 1951 under minst ett år. Vederbörande försäkringsbolag förklarade den 18 april 1951, att Gustafsson efter år 1938 icke varit sysselsatt i farligt arbete samt att yrkessjukdomen icke yppats före år 1950. Då Gustafsson icke inom tio år före dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt i farligt arbete, kunde ersättning icke tillerkännas honom.

Föreliggande framställning jämte yttranden.

Riksförsäkringsanstalten har med eget yttrande överlämnat en av Gustafssons gjord framställning (skr. ^{30/4} 1951) om ersättning i anledning av silikosen.

Anstalten bestyrker, att Gustafsson icke varit sysselsatt med farligt arbete sedan 1938 och att sjukdomen får anses yppad den 25 april 1950. Därest yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig och Gustafsson varit försäkrad i anstalten, skulle han ha tillerkänts — förutom ersättning för läkarvård o. dyl. — sjukpenning med familjetillägg för tiden 1 mars 1951—29 februari 1952 med 15 kronor 50 öre för dag, dock med vissa avdrag enligt gällande bestämmelser. Efter den 29 februari 1952 skulle frågan om ytterligare ersättning ha prövats.

Anstalten har inhämtat att Gustafsson är gift och att två av hans barn vistas i hemmet. Han åtnjuter sjukpenning från erkänd sjukkasse med 2 kronor 50 öre om dagen och har varken sparkapital eller skulder.

Anstalten tillstyrker, att Gustafsson erhåller ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen med avdrag för belopp, som han uppbär från sjukkassan.

Försäkringsrådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens utlåtande.

3. Ersättning till Elis Eriksson.

Ersättningsfrågans tidigare behandling.

Elis Eriksson, född år 1899, är sedan år 1924 anställd hos Aktiebolaget Zinkgruvor i Falun. T. o. m. den 31 juli 1937 var han sysselsatt i arbete, där fara för silikos föreligger. Enligt ett av docent Torsten Bruce i maj 1938 utfärdat utlåtande visade Erikssons lungor vid röntgenundersökning bilden av misstänkt silikos. Anmälan om silikosen gjordes i september samma år till vederbörande försäkringsbolag, som förklarade, att ersättning icke kunde utgivas, enär det icke kunde anses styrkt, att Eriksson led av silikos. I oktober 1938 inkom ett nytt läkarintyg, enligt vilket Erikssons lungor vid röntgenundersökningar i mars och september samma år företett bilden av begynnande silikos. Bruce granskade på försäkringsbolagets begäran samt-

liga röntgenbilder och uttalade, att det ej kunde anses styrkt, att Eriksson led av silikos. Försäkringsrådet, där Eriksson samtidigt anfört besvär, fann ej skäl att göra ändring i försäkringsbolagets beslut.

Efter undersökning den 23 november 1948 underrättade sanatorieläkaren Åke Björklund försäkringsbolaget, att Erikssons lungor röntgenologiskt föredde bilden av silikos stadium II (—III). Med anledning härav skedde en eftergranskning av samtliga röntgenbilder, varvid docent Gunnar Jönsson bekräftade Björklunds fynd. På bilderna från undersökningen i mars 1938 funnes förändringar, som redan då misstänktes vara orsakade av silikos. Mot bakgrunden av det senare förloppet vore det tydligt, att dessa förändringar förorsakats av silikos, även om bilden icke vore alldeles karakteristisk. Genom beslut år 1949 tillerkände försäkringsbolaget, som fann yrkessjukdomen yppad år 1938, Eriksson en årlig livränta fr. o. m. den 23 september 1948 efter en nedsättning i arbetsförmågan med $33\frac{1}{3}$ %.

Eriksson anförde besvär hos försäkringsrådet med visst yrkande rörande beräkningen av arbetsförtjänsten. Rådet inhämtade yttrande av professor Alf Westergren, som ansåg, att röntgenbilderna år 1938 och från en senare röntgenundersökning år 1940 icke kunde tolkas som silikos. Någon bestämd invändning gentemot silikosdiagnosen å röntgenbild år 1948 syntes däremot ej befogad. I utslag den 29 mars 1950 förklarade rådet, att sjukdomen måste anses yppad den 23 november 1948, varför målet skulle av försäkringsbolaget upptagas till ny behandling. Bolaget förklarade därefter, att ersättning icke kunde utgå, enär sjukdomen yppats den 23 november 1948 och Eriksson icke varit sysselsatt i farligt arbete efter den 31 juli 1937. På grund härav kunde livränta icke utbetalas för tid efter den 22 maj 1950. Av Eriksson hos försäkringsrådet anförda besvär föranledde ingen ändring.

Föreliggande framställning jämte yttranden.

Riksförsäkringsanstalten har med eget utlåtande överlämnat en av Eriksson (skr. $2\frac{1}{5}$ 1950) gjord framställning om ersättning i anledning av sjukdomen.

Anstalten har låtit undersöka Eriksson, varvid denne befunnits lida av silikos av måttligt utvecklad grad, medförande en nedsättning av arbetsförmågan med $33\frac{1}{3}$ %. Anstalten skulle om yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig och Eriksson varit försäkrad i anstalten ha tillerkänt Eriksson — förutom ersättning för läkarvård o. dyl. — livränta efter en invaliditetsgrad av $33\frac{1}{3}$ % och en årlig arbetsförtjänst av 4 800 kronor, d. v. s. maximibeloppet enligt vid tiden för sjukdomens yppande gällande lag. Livräntan skulle ha utgått med 1 066 kronor 67 öre för år fr. o. m. dagen efter sjukdomens yppande eller den 24 november 1948 t. o. m. den 23 november 1952. Under sjukhusvistelse skulle livräntan ha ersatts av sjukpenning. Efter den 23 november 1952 skulle anstalten ha till prövning upptagit frågan om fortsatt ersättning.

Anstalten har inhämtat, att Eriksson, som är gift, är sysselsatt med arbeten ovan jord och arbetar 48 timmar i veckan mot en timlön av 2 kronor 60 öre. Han har ett sparkapital av 1 000 kronor och inga skulder. Från enskild sjuk-kassa erhåller han vid sjukdom 4 kronor för dag. Hustrun har icke förvärvsarbete.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker, att Eriksson erhåller ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Från ersättningen bör dragas det belopp, han genom försäkringsbolagets beslut år 1949 uppburit.

Försäkringsrådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens utlåtande.

4. Ersättning till Bertil Svensson.

Föreliggande framställning jämte yttranden.

Riksförsäkringsanstalten har med eget utlåtande överlämnat en av Bertil Svensson gjord framställning (skr. $\frac{9}{4}$ 1951) om ersättning i anledning av yrkessjukdomen dammlunga, framkallad genom inandning av aluminiumdamm (aluminos).

Av riksförsäkringsanstaltens utredning i ärendet framgår följande. Svensson, som är född år 1896, var anställd hos Carlfors aktiebolag, Huskvarna, från i februari 1945 till i februari 1947. Fr. o. m. september 1945 och tills han slutade sin anställning var han helt eller delvis sysselsatt med stampning av aluminiumbrons. Sedan jultiden år 1946 har Svensson besvärats av sin lungsjukdom och har periodvis varit intagen å sjukhus. Enligt läkarintyg den 17 april 1951 led Svensson bl. a. av dammlunga, framkallad genom inandning av aluminiumdamm.

Enligt yttrande av docent Gunnar Jönsson, som på uppdrag av riksförsäkringsanstalten granskat samtliga röntgenbilder av Svenssons lungor, uppvisa dessa sådana förändringar som anses förorsakade av olika slag av metalldamm, bl. a. aluminiumdamm. Den tidigaste röntgenbild, där förändringar av denna art kunde påvisas, är daterad den 1 mars 1947. Ned-sättningen i arbetsförmågan uppskattas av doktor Anna Andersson, som undersökt Svensson vid Karolinska sjukhusets yrkesmedicinska avdelning, till mer än 75 %.

Riksförsäkringsanstalten anser, att sjukdomen yppats vid tiden för arbetsavbrottet den 18 februari 1947. Den lagändring, varigenom även förevarande slag av dammlunga infördes i yrkessjukdomsförsäkringslagen, äger icke tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före den 1 juli 1950. Anstalten skulle, om lagen varit tillämplig, ha tillerkänt Svensson — förutom ersättning för läkarvård m. m. — livränta efter en invaliditetsgrad av $66\frac{2}{3}$ % under tiden 19 februari 1947—18 augusti 1951 och därefter 80 % t. o. m. den 18 augusti 1953. Den årliga arbetsförtjänsten skulle ha uppskattats till 4 800 kronor, d. v. s. maximibeloppet enligt vid tiden för sjukdomens yppande gällande lag. Livräntan skulle ha utgått under de

båda angivna tidsperioderna med 2 133 kronor 34 öre resp. 2 560 kronor för år. Under sjukhusvistelserna skulle livräntan ha ersatts av sjukpenning. Enligt därom gällande bestämmelser skulle därjämte vissa ersättningsstillägg ha utgått. Efter den 18 augusti 1953 skulle anstalten ha omprövat ersättningsfrågan.

Anstalten har inhämtat, att Svensson är gift och att hans hustru ej har förvärvsarbete. Makarna ha nio barn mellan 4 och 25 års ålder. Svensson har fast egendom med ett taxeringsvärde av 9 200 kronor och intecknad för ca 9 300 kronor. Han saknar sparkapital men har skulder å ca 15 700 kronor. Från pensionsstyrelsen har han uppburit sjukbidrag med 1 000 kronor för år och särskilt barnbidrag med 250 kronor för år för varje barn under 16 år för tiden 1 juni 1948—31 mars 1951. Därjämte har han för startande av hönserirörelse erhållit bidrag med 3 000 kronor från pensionsstyrelsen och ett lån å 1 300 kronor, för vars gäldande fattigvårdsstyrelsen iklätt sig borgen. Svensson torde icke ensam kunna sköta hönserirörelsen.

Anstalten tillstyrker, att Svensson erhåller ersättning jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Ersättningen bör icke utgå för tid före den 20 april 1951, då Svenssons ansökan inkom till anstalten. Från ersättningen bör avdragas vad Svensson uppbär från erkänd sjukkasse fr. o. m. sistnämnda dag. Likaså bör, därest sjukbidrag eller invalidpension tillerkännes Svensson av pensionsstyrelsen för tid fr. o. m. angivna dag och av ersättningen betingad minskning av bidraget eller pensionen ej äger rum, från ersättningen avdragas ett belopp, motsvarande ifrågavarande minskning.

Försäkringsrådet instämmer i riksförsäkringsanstaltens utlåtande.

ERSÄTTNING I ANLEDNING AV YRKESJUKDOM, FRAMKALLAD GENOM BENSOL.

5. Ersättning till May Elisabeth Hedin.

Lagbestämmelser m. m.

Ersättningsanspråk grundade på olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen anses underkastade de allmänna preskriptionsreglerna i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription m. m. 1949 års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att, under förutsättning att tillstyrkande lämnats av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet, i fall då ersättningsanspråk jämlikt förstnämnda båda lagar gått förlorad till följd av tioårig preskription, med anlitande av förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. bevilja ersättningar högst med belopp, som skulle ha utgått, därest ersättningsanspråket icke varit preskriberat (prop. nr 40; statsutsk. utl. nr 40; rd. skr. nr 86). Med anledning av riksdagens beslut anbefalldes Kungl. Maj:t den 8 april 1949 riksförsäkringsanstalten att till

Kungl. Maj:t överlämna de ansökningar rörande ersättning för olycksfall i arbete eller yrkessjukdom, vilka funnits böra avslås på grund av preskription enligt 1862 års förordning.

Genom lagändring, som trädde i kraft den 1 januari 1937, erhöll yrkessjukdomsförsäkringslagen tillämpning å yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallas genom inverkan av bensol. Såsom förutsättning för ersättningsrätt gäller, att arbetaren inom ett år före dagen för sjukdomens yppande skall ha varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där fara föreligger för sjukdomen.

Ersättningsfrågans tidigare behandling.

Sven Konrad Hedin från Kumla var från slutet av år 1936 t. o. m. den 10 augusti 1938 anställd hos aktiebolaget Kumla skofabrik och huvudsakligen sysselsatt med att sätta gummiklackar på skor. Därvid användes bensolhaltigt gummicement. Han slutade sin anställning på grund av tilltagande trötthet och huvudvärk och övergick till annan skofabrik, där han icke var sysselsatt med bensolhaltiga preparat. Sedan Hedin vid midsommartiden 1940 började besväras av alltmer tilltagande trötthet, hjärtklappning och andfåddhet, inlades han på lasarett den 14 augusti 1940 och vårdades där för elakartad blodbrist till sin död den 16 november samma år. Han efterlämnade hustru och en dotter, *May Elisabeth*, född den 11 oktober 1937. Ansökan om ersättning i anledning av dödsfallet inkom den 4 november 1950 till riksförsäkringsanstalten från den avlidnes änka, *Margit*, dåmera gift *Pettersson*. Då mer än tio år förflutit från det sjukdomen yppades, förklarade anstalten den 14 november 1950, att rätten till ersättning jämlikt förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription m. m. vore förverkad.

Föreliggande framställning jämte yttranden.

Riksförsäkringsanstalten har med eget yttrande överlämnat den av *Margit Pettersson* gjorda framställningen om ersättning i anledning av Hedins död.

Riksförsäkringsanstalten anser det icke uteslutet, att Hedin i sitt arbete hos Kumla skofabrik kan ha varit utsatt för ångor av bensolhaltigt gummicement. Denna exposition måste i så fall ha varit ytterst obetydlig, enär arbetslokalen varit mycket stor med god ventilation och andra personer med samma sysselsättning inom fabriken icke haft några besvär, tydande på bensolförgiftning.

Docent *N. G. Nordenson* samt doktor *Per Hedenius* ha givit uttryck för skilda uppfattningar om arten av Hedins blodsjukdom. Anstalten har därför inhämtat yttrande av professor *Jan Waldenström*, som uttalat, att diagnosen paramyeloblastos (blodsjukdom berörande framför allt de vita blodkropparna) förefölle ofrånkomlig i fråga om Hedins sjukdom. Beträffande frågan om denna sjukdom kunde framkallas av bensolförgiftning,

kunde knappast något positivt uttalande göras. Den art av blodbrist, som i regel orsakas av bensolförgiftning, föreläge icke i detta fall. Enligt Waldenströms mening vore det ytterst osannolikt, att Hedin i sitt arbete kunnat bli bensolförgiftad. Då symtomen i detta fall väl kunde tolkas som en akut paramyeloblastos, vilken vore en rätt vanlig blodsjukdom, som alltid hade dödligt förlopp, vore denna diagnos så gott som säkerställd. Det funnes alltså ingen anledning att antaga bensol såsom orsak till Hedins sjukdom.

Enligt intyg från överförmyndaren i Kumla är Hedins efterlämnade dotter i behov av det ekonomiska stöd, som den ifrågasatta ersättningen komme att ge. Här må inskjutas, att enligt vad under hand inhämtats den avlidnes numera omgifta änka tillsammans med sin nuvarande make har en årsinkomst av 16 000 kronor. Makarna ha däremot ingen förmögenhet. Den avlidnes dotter lider av stark nedsättning av ena ögats synförmåga och upp-gives ha »svag rygg». Hon har slutat sin skolgång och får f. n. på grund av sin kropps-konstitution icke arbeta eller studera. Avsikten är att hon skall beredas utbildning vid folkhögskola och därefter lämplig yrkesutbildning. Hon äger ett sparkapital av 700 kronor.

Med hänsyn till vad som framkommit vid utredningen finner riks-försäkringsanstalten det icke ådagalagt, att Hedins sjukdom och död uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av bensol. Även om i förevarande fall bensolförgiftning konstaterats och preskription ej mellankommit, skulle likväl ersättning icke utgått, enär Hedin, vars sjukdom icke kan anses yppad förrän tidigast vid midsommartiden år 1940, icke inom ett år före nämnda tidpunkt varit sysselsatt med verksamhet, där fara för sjukdomen förelegat. Anstalten hemställer fördenskull, att framställningen icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Försäkringsrådet har inhämtat yttrande av professor Anders Kristenson, som bl. a. anför.

Enligt min uppfattning kan fallet inordnas bland de fall, som i litteraturen beskrivas som beroende på kronisk bensolförgiftning. Det föreligger en klar exposition för bensol. Ett par år efter expositionens slut framträda symptom av en blodsjukdom med ett sjukdomstillstånd, som väl är förenligt med en kronisk bensolförgiftning. De symptom (trötthet och huvudvärk), som föranledde arbetsavbrott 10 augusti 1938, kunna stå i samband med in-ändning av bensol under arbetet, men blodsjukdom har med all sannolikhet ej förelegat vid denna tidpunkt.

Försäkringsrådet finner, att den blodsjukdom, vari Hedin avlidit, bör anses såsom yrkessjukdom, uteslutande eller till övervägande del framkallad genom inverkan av bensol. Rådet tillstyrker, att den omständigheten, att tioårig preskription föreligger, icke skall utgöra hinder för ersättning av statsmedel i anledning av dödsfallet.

Vad därefter beträffar frågan om tidpunkten inom vilken Hedin varit sysselsatt i farligt arbete före yppandet, anför försäkringsrådet, att skäl finnas, som tala för att symptom på sjukdom (trötthet och huvudvärk) som

uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av bensol, förefunnits redan inom den i yrkessjukdomsförsäkringslagen föreskrivna ettårsperioden.

Försäkringsrådet förordar, att ersättning, som må utgivas i anledning av dödsfallet, begränsas till att utgå fr. o. m. den 4 november 1950, då ansökan inkom till riksförsäkringsanstalten.

DEPARTEMENTSCHEFEN.

Elin Berglöv tillerkändes år 1919 en livränta för återstående livstid i anledning av ett olycksfall, som drabbade henne år 1916. Invaliditetsgraden bedömdes uppgå till 20 %. Skadan synes sedermera efter hand ha förvärrats och nedsättningen i arbetsförmågan anses numera uppgå till 40 %. Därest nu gällande olycksfallsförsäkringslag varit tillämplig, hade jämkning av den utgående livräntan kunnat ske med hänsyn till försämringen. I förevarande fall är emellertid 1901 års olycksfallsersättningslag tillämplig. Denna lag medgav icke jämkning av fastställd ersättning, om icke fråga därom väcktes inom två år från dagen för det ersättningsbeslut, som skulle bli föremål för ändring. En av Elin Berglöv år 1947 gjord framställning om höjning av livräntan har fördenskull icke kunnat bifallas.

Då ersättningstillägg enligt förordningarna den 3 juni 1938, nr 216, och den 2 juni 1950, nr 295, utgår endast om invaliditeten är minst 30 %, är Elin Berglöv vid en 20-procentig nedsättning i arbetsförmågan utesluten från tillägg enligt nämnda förordningar. Livränta utgår i överensstämmelse med bestämmelserna i 1901 års lag med 60 kronor för år, d. v. s. 20 % av det för total invaliditet bestämda beloppet 300 kronor. Hade jämkning kunnat ske med hänsyn till den senare inträffade försämringen, skulle ersättning f. n. ha utgått med 405 kronor för år. Vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 8 februari 1952 med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 juni 1938, nr 216, skulle Elin Berglöv ha erhållit en årlig ersättning av ca 646 kronor till dess hon fyller 67 år. Därefter skulle ersättningen ha blivit något lägre. I likhet med riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet finner jag omständigheterna i detta fall vara sådana, att Elin Berglöv bör erhålla förhöjd ersättning av statsmedel med belopp, motsvarande skillnaden mellan nu utgående livränta och den sammanlagda ersättning — inräknat förekommande tillägg — som skulle utgå om hon vore berättigad till livränta enligt 1901 års lag efter en invaliditetsgrad av 40 %. Den förhöjda ersättningen bör utgå fr. o. m. den dag, då ansökan i förevarande ärende inkom till Kungl. Maj:ts kansli, eller den 4 januari 1951.

Gustafsson och Eriksson ha båda drabbats av silikos. Framställningar till vederbörande försäkringsbolag om ersättning ha i båda fallen avslagits under hänvisning till att sökanden icke inom i lagen angiven tid före

dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt i arbete, där fara föreligger för sjukdomen. Riksdagen har tidigare medgivit ersättning till silikossjuka i fall, som bröstit i just detta hänseende (exempelvis prop. 1950: 79, p. 1; 1951: 204, p. 1). I överensstämmelse med den ståndpunkt statsmakterna intagit i dessa fall bör ersättning beviljas Gustafsson och Eriksson jämlikt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Svenssons yrkessjukdom — dammlunga framkallad genom inverkan av oorganiskt ämne, i förevarande fall aluminiumdamm — yppades år 1947. Nyssnämnda grupp av dammlungor fördes in under yrkessjukdomsförsäkringslagen först fr. o. m. den 1 juli 1950. Lagen medgiver emellertid ingen ersättning om sjukdomen yppats före nämnda dag. Statsmakterna ha under senare år beviljat ersättning i ett flertal fall, som befunnit sig i detta läge (prop. 1950: 226; 1951: 204). Jämväl i förevarande fall anser jag, i likhet med riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet, att ersättning bör få utgå som om yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig. Svensson bör skäligen, såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit, erhålla ersättning fr. o. m. den dag, då hans ansökan i förevarande ärende inkom till anstalten eller den 20 april 1951.

Det sista fallet gäller frågan om ersättning till May Elisabeth Hedin. Hennes far, Sven Konrad Hedin, sysslade åren 1936—1938 i sitt arbete med bensolhaltiga preparat. Han avled i november 1940 i en blodsjukdom, vars art varit föremål för olika bedömning av läkarna. Riksförsäkringsanstalten har, huvudsakligen med stöd av ett uttalande av professor Jan Waldenström, avstyrkt föreliggande framställning från änkan under framhållande att det icke kunde anses ådagalagt, att Hedins sjukdom och död uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av bensolförgiftning. Däremot har försäkringsrådet efter hörande av professor Anders Kristenson funnit, att bensolförgiftning förelegat. Oavsett frågan om sjukdomens natur skulle i förevarande fall ersättning icke ha kunnat utgå enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen, enär tioårspreskription mellankommit. Vidare har fråga uppkommit, huruvida Hedin varit sysselsatt i farligt arbete inom i lagen föreskriven tid av ett år före sjukdomens yppande. Riksförsäkringsanstalten har funnit att så icke varit fallet, medan däremot försäkringsrådet, med stöd av Kristensons uttalande, funnit skäl tala för en motsatt uppfattning.

I det läge som sålunda uppkommit anser jag mig böra med hänvisning till den ståndpunkt, som försäkringsrådet intagit, föreslå, att May Elisabeth Hedin i anledning av faderns död erhåller en livränta enligt grunderna i yrkessjukdomsförsäkringslagen. Livräntan bör utgå fr. o. m. den 4 november 1950 eller den dag, då ansökan i ärendet inkom till riksförsäkringsanstalten. Till grund vid ersättningens beräkning bör lämpligen läggas den avlidnes arbetsförtjänst under ett år räknat tillbaka från midsommartiden år 1940, då sjukdomen inträdde i ett akut skede.

I olika sammanhang har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att ersätt-

ningarna skola minskas med förekommande ersättning från sjuk-kassa, sjukbidrag, invalidpension m. m. Jag kan i alla delar biträda dessa förslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att av det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. må i enlighet med vad jag i det föregående föreslagit utgivas ersättningar i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom, som drabbat Elin Berglöv, Arthur Gustafsson, Elis Eriksson, Bertil Svensson och Sven Konrad Hedin.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet.

J. O. Widman.